

Bloedrode heidelibel in obeliskhouding; zo heeft hij minder last van de zon(newarmte). Foto Dick Nagelhout. Zie pag 5-12

Agenda

● **Zaterdag 4 maart,** vogeltelling op de Westdijk in Bunschoten, bij het elektrische gemaal, 09.00-10.00 uur. Iedereen welkom. Er zijn telescopen aanwezig.

● **Zaterdag 4 maart,** uitdeeldag 7000 bomen op Bomenhub Zonheuvel, Doorn, Amersfoortseweg 98, van 10.00 tot 14.00 uur. Voor meer informatie of aanmelden [klik op deze link](#).

● **Zondag 5 maart, 15.00 uur,** speciaal voor IVN'ers met introducees, filmvoorstelling Onder het Maaiveld, in Artishock, Steenhoffstraat 46a, Soest, 15.00 uur. Meer info zie pagina 3.

● **Donderdag 23 maart,** Algemene Ledenvergadering IVN Eemland, Vogelzang, Molenstraat 8c (ingang Van

Goyenlaan 110), Soest, 20.00 uur. Na het officiële gedeelte is er een lezing over insecten van Dick Belgers.

● **Zaterdag 8 april en zaterdag 17 oktober,** plantenbeurs Groei & Bloei op Hofstede Eyckendal, Jachthuislaan 68 Soest, 10.00-12.00 uur.

● **Zaterdag 15 april,** 10.30-15.00 uur, open dag Paleistuin tegenover Paleis Soestdijk. **Voor dit jaar zijn er weer 15 open dagen gepland.** De hele planning staat op onze website, zie [hier](#).

● **Zaterdag 15 en zondag 16 april,** Nationale Bijentelling Dag. [Doe mee!](#)

● **Zaterdag 10 juni,** borrel voor vrijwilligers, IVN Eemland, Jachthuislaan 68, Soest, 16.00-19.00 uur.

● **Zaterdag 24 juni,** excursie voor leden en donateurs van IVN Eemland naar het Leersumse Veld en de Londo Heemtuin, vanaf 09.00 uur, zie artikel in nieuwsbrief februari.

● Lees [hier](#) het jaarverslag 2022 van het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht.

Algemene Ledenvergadering op 23 maart

Piet van Dijk

- Op donderdag 23 maart houdt het IVN Eemland **vanaf 20.00 uur** haar jaarlijkse **Algemene Ledenvergadering** in gebouw Vogelzang aan de Molenstraat 8d, ingang Van Goyenlaan 110. We nodigen alle leden en donateurs van harte uit om de bijeenkomst bij te wonen. Alleen leden hebben stemrecht in de vergadering. De stukken voor de vergadering komen in een separate mail naar de leden en donateurs toe.

- Het bestuur wil de ALV ook mandaat vragen om te onderzoeken of **de ledenadministratie en de contributie-inning** kunnen worden overgeheveld naar het landelijk bureau van het IVN in Amsterdam. Daar zitten beroepskrachten die dat van ons over kunnen nemen.

- Het overgaan naar landelijk betekent vermoedelijk **dat de contributie wordt verhoogd**. Het landelijke IVN hanteert een contributie van 25 euro per jaar, terwijl het IVN Eemland momenteel 20 euro vraagt van haar leden.

- Een ander belangrijk punt tijdens de ALV is het akkoord gaan met een nieuwe bestuursamenstelling. **Voorzitter Harm Jan Luth**, die aantrad in 2014, neemt afscheid en is **niet herkiesbaar**. Secretaris Piet van Dijk, die aantrad in 2017, **treedt ook af** (een bestuursperiode duurt drie jaar) maar is herkiesbaar voor een nieuwe periode. De bestuursleden Wim Kok en Wim Koster, die in 2020 toetraden tot het bestuur, treden ook af en zijn eveneens herkiesbaar.

- De statuten van het IVN Eemland uit 1979 schrijven voor in artikel 9.2 dat een aftredend bestuurslid **slechts éénmaal direct herkiesbaar is** (dus totaal tweemaal gekozen wordt). Het bestuur vraagt de ALV om in dit geval **af te zien van deze regel en de secretaris opnieuw, dus voor de derde maal, voor drie jaar te benoemen**. Overigens werkt het bestuur, ook vanwege nieuwe regelgeving, aan nieuwe statuten die uiterlijk 2026 klaar moeten zijn.

- Kandidaten voor het voorzitterschap zijn er op dit moment niet. Het is mogelijk **om tot 1 uur voor aanvang van de vergadering een kandidaat** in te dienen. Ook is het mogelijk om tot 1 uur voor de vergadering een tegenkandidaten in te dienen via bestuur@ivn-eemland.nl

Na afloop van het officiële gedeelte van de ALV geeft Dick Belgers **een lezing over insecten**. Belgers is ecooloog en entomoloog bij Wageningen Universiteit en Research (de WUR). In de lezing beantwoordt Belgers vragen zoals: Hoeveel insecten zijn er in Nederland? Welke nemen toe, welke nemen af? Maar ook, hoe gaan insecten met elkaar om? En: waar en wanneer vind je insecten? Hoe krijg je interessante soorten in je tuin? Wat heeft de opwarming van de aarde voor invloed op (nieuwe) soorten insecten en hoe zit het met de effecten van gif en van stikstof?

Belgers is lid van de Nederlandse Entomologische vereniging (NEV). Bij NEV is Dick actief in verschillende werkgroepen: kevers, vliegen, vliesvleugeligen, mieren, wantsen en hooiwagens. In zijn tuin in Wageningen heeft hij inmiddels ruim 1800 soorten insecten gevonden, waarvan 30 nieuw zijn voor de Nederlandse fauna.

Volg deze [link](#) voor Dick Belgers' publicatielijst.

Vebowand Bunschoten heeft nieuwe naam

Wim Smeets

- Op **donderdag 23 februari** werd ik onder valse voorwendsels door zoon Arthur in de auto gelokt, samen met mijn vrouw Iris, en naar het bedrijf Vebo gereden. Hier binnengekomen stond een gezelschap onder leiding van de directeur van Vebo op ons te wachten. Ook de lokale tv omroep (TV Eemland) en De Bunschoter waren present inclusief enkele medewerkers van Vebo en Wim Vedder van WK Creatieve Communicatie.
- Allereerst werd er koffie en thee genoten met gebak en daarbij werden beelden vertoond van de **Vebowand Bunschoten** (sinds 2012 de naam van de oeverwaluwand uit 2003, 140 meter, 1108 nestgaten, PVD). De directeur van de Vebo hield een toespraak en aan het einde van deze rede mocht ik een pakketje openen. Hierin bleek een zeer recente foto van de Vebowand te zitten waaruit bleek dat de naam ervan was gewijzigd in 'Wim Smeets Oeverwaluw Wand'. Dit was gebeurd op initiatief van Wim Vedder en met toestemming van de Vebo.
- Ik was erg onder de indruk en weet nog niet of ik het er mee eens ben. Het is wat veel eer vind ik.

Film over bodemleven: 'Onder het maaiveld' 5 maart

Els van Weering

- Op zondag 5 maart 2023 om 15.00 uur ben je – lid of donateur of introducee van een deze - van harte uitgenodigd voor een speciale IVN-filmmiddag in **Artishock, Steenhoffstraat 46a in Soest**. EMS FILMS, de makers van De Wilde Stad en De Nieuwe Wildernis, laten met hun nieuwste film, Onder het Maaiveld, de fascinerende wereld direct onder onze voeten zien. Op prachtige wijze illustreert deze film het grote belang van een gezonde bodem.

- Kaarten zijn 7,50 euro per persoon.

Aanmelding

Meld je aan door 7,50 euro per persoon over te maken op de IVN-Eemland bankrekening.

- IBAN: NL49 INGB 0002 5759 43

- t.n.v.: IVN Eemland

- o.v.v.: 1. FILM, 2. jouw naam en 3. eventueel de naam van je introducee(s).

Vergeet niet deze omschrijving in te vullen!

Ledenwerving

- Neem iemand mee die net zo'n groen hart heeft als jij! Introducees kunnen, behalve een mooie film zien, deze middag ook meteen kennismaken met IVN-Eemland en korting krijgen op hun IVN-lidmaatschap in 2023! Introducees die dezelfde middag IVN-lid worden mogen, als warm welkom bij onze vereniging, de kosten van het kaartje in mindering brengen op hun contributie voor 2023 (de contributie voor 2023 is dan slechts 12,50).

- **Verhinderd?** Mocht je verhinderd zijn op zondagmiddag 5 maart, op maandagavond 6 maart is er een reguliere voorstelling voor publiek in Artishock. Zie de website van Artishock voor meer details. www.artishock-soest.nl.

Jaarverslag 2022 van de Libellen- en Vlinderwerkgroep

Tekst en foto's Dick Nagelhout

● Het jaar 2022 was het zonnigste ooit en extreem droog. Voor libellen was het in het algemeen een gemiddeld jaar. Er waren wat meer libellen in het voorjaar en wat minder in de zomer. **Dagvlinders vlogen dit jaar landelijk wat minder.** Vooral kleine vuurvlinders lieten het afweten en bijvoorbeeld ook zwartsprietdikkopjes en groot dikkopjes.

De kleine vuurvlinder werd weinig gezien.

● Dit jaar werd de Libellen- en Vlinderwerkgroep van IVN Eemland gelukkig niet langer gehinderd door maatregelen tegen Covid-19. We zijn dit jaar 28 keer gaan monitoren met gemiddeld zo'n 4 personen. **Op Waarneming.nl werden ruim 2800 waarnemingen ingevoerd van een of meer insecten.** In Eemland zagen we ruim 10 procent meer libellen en bijna 15 procent meer dagvlinders dan vorig jaar. Vergelijkingen van jaar op jaar moeten altijd met een korrel zout worden genomen. Bijlage 1 gaat nader in op een aantal factoren die in het algemeen van invloed zijn op de resultaten van inventarisaties.

● Per gebied laten we wat resultaten zien m.b.t. libellen en dagvlinders. Daarbij nemen we ook enkele andere, wat bijzondere insecten mee.

De Stulp en het Nonnenland in Baarn

● Op de terreinen van **Staatsbosbeheer** is in 2022 minder gemonitord dan in de afgelopen jaren (zie bijlage 1). Het aantal libellen is nog wel minder dan vóór 2018 maar dat heeft ook te maken met het geringere aantal bezoeken. Het aantal soorten was wel in lijn met andere jaren.

● Bij **De Stulp** kijken we vanouds naar drie gebieden:

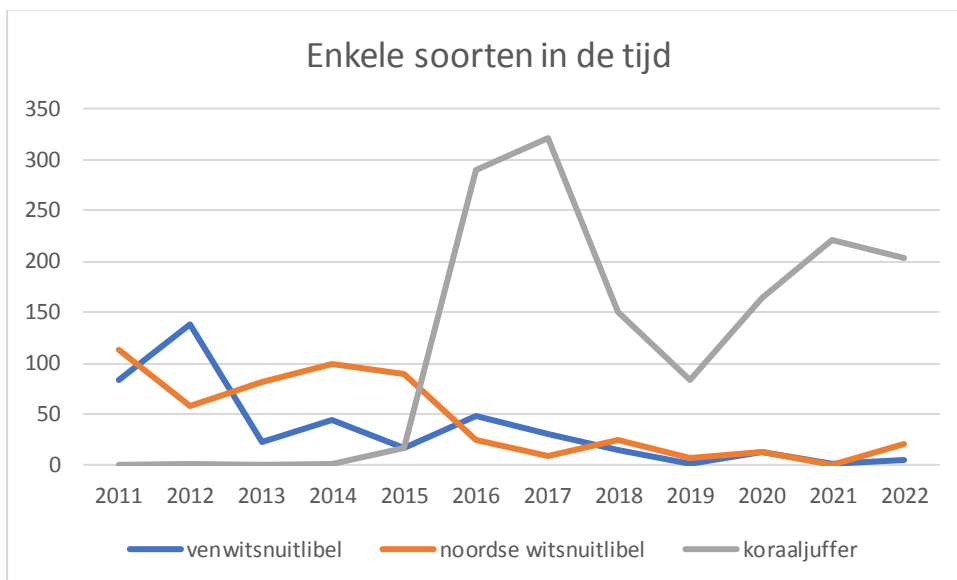
- De oevers en de heide langs het **Pluismeer**. We zagen hier 21 soorten. Het gebied is rijk aan bloedrode heidelibellen, koraaljuffers en watersnuffels.

Bruinrode heidelibel met vleesvlieg.

Verder zien we hier altijd aardig wat gewone oeverlibellen en smaragdlibellen maar van de laatste vonden we dit jaar maar een exemplaar. Ook in droge jaren blijft er in het Pluismeer voldoende water staan doordat er grondwater kan worden opgepompt.

- De natte heide rond het **Gentianenven**. Dit jaar troffen we 16 soorten aan. Gelukkig meer dan de 10 van vorig jaar maar nog niet de 20 soorten die we een aantal jaren geleden telden. Het Gentianenven was in februari overvol maar stond begin augustus weer droog. Alleen in een diepe geul wat verder van het pad af blijft gelukkig altijd water achter. We zagen dit jaar 5 (zeldzame) witsnuitlibellen. Nog aanzienlijk minder dan 10 jaar geleden. De tegenwoordig ook als zeldzaam gekwalificeerde noordse witsnuitlibellen waren met 20 exemplaren wel weer redelijk vertegenwoordigd. Vorig jaar zagen we er geen. Zie ook figuur 1. Dit jaar troffen we ook weer een (1) **klokjesgentiaan** aan, de naamgever van het Gentianenven.
- Het **Biezenven** ligt tussen het Pluismeer en het Gentiaanven in. Het terrein is nu vrij volledig afgezet met prikkeldraad en wat minder toegankelijk. Ik ben er enkele keren gaan kijken en zag er 9 soorten. Ook het Biezenven lag een deel van het seizoen droog.

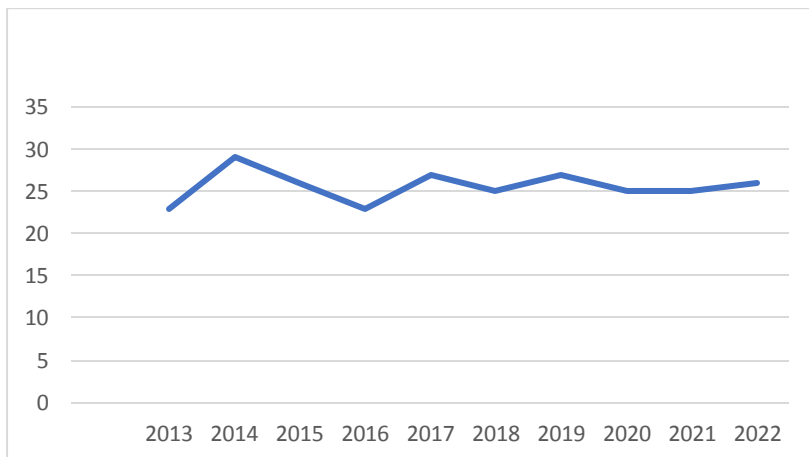
Figuur 1. Aantallen van enkele soorten libellen vanaf 2011 (dat we in 2012 en 2014 een koraaljuffer zagen is hier niet te zien).

● Op de Stulpheide vonden we 15 heideblauwtjes en 9 groentjes, weer een mooi resultaat. Daarnaast zagen we 7 andere soorten dagvlinders, minder dan de vorige twee jaren. De Stulpheide is een gebied waar ook veel soorten sprinkhanen voorkomen, o.a. de **heidesabelsprinkhaan**. Verder zagen we twee veldkrekels en een veenmol. Grappig was de vondst van een larve van de grote glimworm. Die zouden we nog wel eens in het donker willen zien! Een mooi kevertje dat op ons pad kwam was de zespuntsnelloper. Die vonden we ook in het volgende gebied.

De Noordse witsnuitlibel is zeldzaam geworden.

- Het **Nonnenland** is dit jaar vijf keer bezocht. Het waterpeil kan ook hier sterk variëren. We telden er 19 soorten libellen. Net nadat ik 28 juni vertelde dat de tijd van de witsnuitlibellen wel zo'n beetje voorbij was, landde er een (zeldzame) gevlekte witsnuitlibel voor onze neus. Verder noteerden we in het Nonnenland 12 soorten dagvlinders, een mooi resultaat. Van de nachtvlinders is de vondst van **een zeldzaam bosbesbruintje** het vermelden waard.
- Het totaal aantal soorten libellen dat we inventariseerden in Baarn in de gebieden die door Staatsbosbeheer worden beheerd kwam uit op 26. Voorts zagen we in totaal 17 soorten dagvlinders, een meer dan in 2021.

Figuur 2. Aantal soorten libellen in gebieden van Staatsbosbeheer in Baarn

Watersnuffel gevangen in zonnedauw. En het gaat al wat minder met de soort...

Natuurgebieden in Soest

● **Pijnenburg/De Wiek** is een 10 jaar jong natuurontwikkelingsgebied aan de westrand van Soest. Het dient bij hevige regenval als overloopgebied van het nabijgelegen bedrijventerrein. Hier hebben we ook weer vier keer geïnventariseerd. We kwamen net als vorig jaar 17 soorten libellen tegen, vier minder dan in het topjaar 2017. **Het gebiedje is bij ons geliefd vanwege de tengere grasjuffers.** De mannetjes zijn lastig te onderscheiden van mannelijke lantaarntjes maar de meeste vrouwtjes zijn goed herkenbaar aan de kleur. Dit jaar vlogen er twee variabele waterjuffers, een heel algemene soort maar in onze gebieden zien we ze weinig.

● Topstuk was een (zeldzame) **zuidelijke glazenmaker**. De meeste exemplaren zijn afkomstig uit Zuid Europa maar als gevolg van klimaatverandering komen ze hier steeds vaker voor. Van de dagvlinders zagen we dit jaar 11 soorten. Verder komen we hier veel aan het moeras gerelateerde soorten insecten tegen waaronder veel moerassprinkhanen.

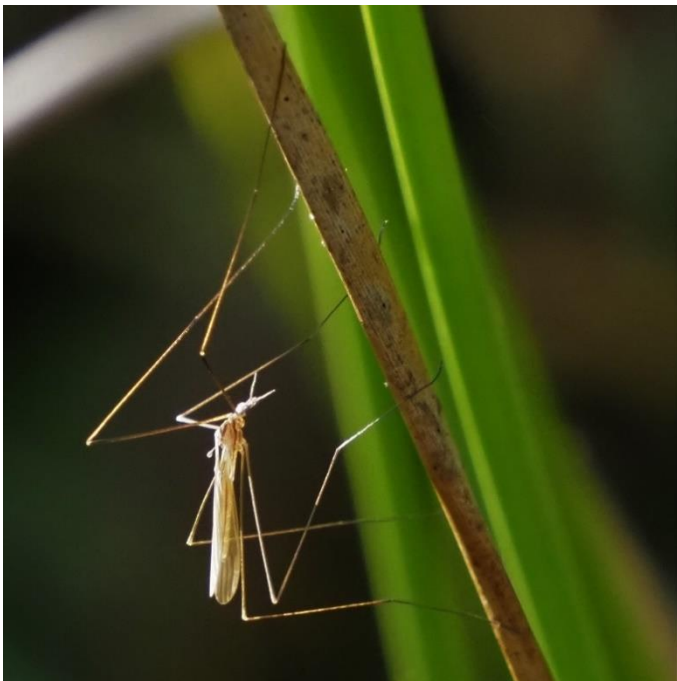
● Dit jaar hebben we vijf keer enkele terreinen van **Natuurmonumenten** bij **Op Hees** bezocht. Het betreft hier allereerst het weiland aan de Turfweg. We komen hier al vanaf de

De zuidelijke glazenmaker wordt algemener.

start van de groep. In het voorjaar vinden we hier altijd oranjetipjes al zijn het er minder dan in de beginjaren. Er ligt ook een interessante poel.

- Aan de andere kant van de Wiexloterweg ligt het **Soesterveen**. Dit gebied is een aantal jaren geleden fors uitgebreid. In de beginjaren troffen we hier jaarlijks slechts 4 à 5 soorten libellen aan. Nu, na de uitbreiding, maar ook nadat door vrijwilligers veel boompjes zijn verwijderd zagen we 19 soorten waaronder veel tengere grasjuffers. Bij de 10 soorten dagvlinders vielen **naast de zwartsprietdikkopjes ook enkele zeldzame geelsprietdikkopjes** op. In de gebieden samen noteerden we 21 soorten libellen en 16 soorten dagvlinders. Bij de Turfweg zagen we een leuke bladkever, de zesstippelvalkever. Wijdverbreid maar niet algemeen volgens Waarneming.

Dicranomyia longipennis

- Vermeldenswaard is hier zeker nog de zeer zeldzame steltmug die Els zag, **Dicranomyia longipennis**. Deze is tot nu op slechts een tiental plaatsen in Nederland gezien!

- Op het terrein van waterleidingbedrijf **Vitens** in Soestduinen zijn we ook dit jaar vier keer geweest. We vonden 17 soorten libellen waaronder 5 smaragdlibellen. De dagvlinders waren met 16 soorten goed vertegenwoordigd met o.a. 2 bruinblauwtjes, 9 geelsprietdikkopjes, 19 heideblauwtjes, 10 heivlinders en een kommavlinder. Naar de laatste waren we al een paar jaar op zoek.

- Verder veel goudwespen op zandblauwtjes en een blauwvleugelsprinkhaan. Op een voor ons nieuwe locatie troffen we ook de **grote wolfsklauw** aan (een zeldzame plant voor de niet ingewijden).

- Traditiegetrouw hebben we in augustus weer **Park Vliegbasis Soesterberg** bezocht, nieuwsgierig als we waren of de kommavlinder de droge jaren heeft overleefd. Ook dit jaar zagen we er slechts 1 maar een blik op Waarneming.nl laat zien dat de populatie verder herstelt. Op de parkeerplaats zag Pascal hoog in de boom een eikenpage. In andere jaren hebben we die wel wat meer gezien.

- Een gebied met een wat ander karakter is de **Soester polder**. Op mijn libellenroute bij de Amersfoortse waterzuivering heb ik dit jaar maar 12 soorten libellen geteld. Hier vinden we in ruime mate de variabele waterjuffers, kleine en grote roodoogjuffers en dit jaar ook 2

De zesstippelvalkever (met sinaasappelhuid)

bruine glazenmakers. Op mijn vlinderroute kwam ik weer 19 soorten dagvlinders tegen waaronder een koninginnenpage. Altijd weer een feestje om hem of haar te zien. Merkwaardigerwijs zag ik dit jaar geen groot koolwitjes. Meestal zie ik op mijn route drie generaties landkaartjes, maar ook dit jaar slechts twee.

● **Midden in Soest** komt op verschillende locaties de zeldzame **sleedoornpage** voor. Als

De koninginnepage wordt steeds algemener.

imago zijn ze lastig te vinden. Mannetjes zitten hoofdzakelijk in toppen van vrijstaande bomen, snoepend van honingdauw. Vrouwtjes hebben nectar nodig voor de ei-ontwikkeling en komen nog wel naar beneden. De gebruikelijke methode van waarneming is het tellen van de eitjes in de wintermaanden. Dit gebeurt in Soest al een aantal jaren onder leiding van Violet en Remco en in samenwerking met de Vlinderstichting. Vanwege Covid-19 perikelen is dat ook dit jaar niet doorgegaan. De gemeente zorgt ervoor dat er met beleid wordt gesnoeid. Bij Jelly zat dit jaar een

imago in de tuin en Pascal vond er ook een, notabene op mijn vlinderroute waar ik iedere week loop!

Het totaalbeeld

● Als groep hebben we 28 soorten libellen gezien. Op mijn libellenroute zag ik nog de bruine glazenmaker en de grote roodoogjuffer en Joke en Thea zagen bij het Gentianenven een zeldzame tangpantserjuffer. Pascal, Alma en ik noteerden nog een weidebeekjuffer. **We hebben dus als groep en individueel ook dit jaar 32 soorten libellen geteld.** Overigens is dit de helft van de in Nederland zich voortplantende soorten. De zwarte heidelibel hebben we al jaren niet meer gezien. Door Waarneming wordt deze inmiddels als zeldzaam beschouwd. De belangrijkste gebieden in Eemland vallen landelijk gezien trouwens, op een schaal van 1-5 in de midden categorie qua talrijkheid en aantallen soorten.

Tengere grasjuffer, vrouw

Franse veldwesp (rechts) en gewone wesp.

● Door de groep zijn 24 soorten dagvlinders gezien. Op mijn vlinderroute vond ik zoals gezegd landkaartjes en een koninginnenpage. Op verschillende andere plekken werden nog door onze leden kleine parelmoervlinders, grote vossen, sleedoornpages, een oranje luzernevlinder en een groot koolwitje gezien. **Als groep en individueel hebben we zo dus in totaal 31 soorten dagvlinders gezien, 2 meer dan vorig jaar. Dit is bijna 60 procent van de 53 soorten die in ons land voorkomen.** Volgens de Vlinderstichting zijn er 20 algemene soorten die je in een tuin kunt verwachten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat die ieder jaar in ieders tuin voorkomen. Met wat vlindervriendelijke planten en struiken mag je met 15 soorten tevreden zijn.

Bijlage 2 geeft een overzicht naar soort libel, aantal en gebied. Bijlage 3 geeft een soortgelijk beeld van de dagvlinders.

● Hoewel de nadruk bij de monitoring ligt op dagvlinders en libellen vonden we ook nog talloze andere insecten. **In totaal hebben we 212 andere soorten insecten** gezien, onder meer zo'n 50 soorten nachtvlinders, 19 soorten sprinkhanen, 38 soorten bijen en wespen, 43 soorten vliegen en muggen en 30 soorten kevers. Alles is ingevoerd op Waarneming.nl. Voor geïnteresseerden is de spreadsheet beschikbaar.

26 februari 2023. Dick Nagelhout, met medewerking van vooral Jelly Lamsma, Alma Dijkgraaf, José Dekker, Jan Arts, Miranda Engelshoven, Joke van Luin, Bettie Walland, Theo Hövels, Thea Blankenstein, Pascal Losekoot, Peter van der Wijst, Magda Roorda, Els van Weering, Violet Middelman en Remco Vos.

Met dank aan Violet en Remco voor het maken van overzichtelijke spreadsheets.

Bijlage 1

Factoren die van invloed zijn op de monitoring van vlinders en libellen

● De soorten en aantallen vlinders en libellen die we zien hangen onder meer af van de aanwezigheid van waardplanten, de biotoop en van het seizoen. Met andere woorden, komen ze hier voor en zijn ze er op dit moment? Het aantal mensen dat kijkt, de kennis van de waarnemers en de frequentie waarmee geteld wordt zijn belangrijk. **Vrijwel alle vlinders en libellen leven kort.** Soms mis je soorten, soms zijn er dubbeltellingen. Veel soorten vlinders kennen meerdere generaties per jaar dus dat schept meer kansen om een soort aan te treffen, maar bijvoorbeeld het groentje, het bruin zandoogje en het oranjetipje hebben maar een generatie en dan moet je wel net op het juiste moment in het veld zijn.

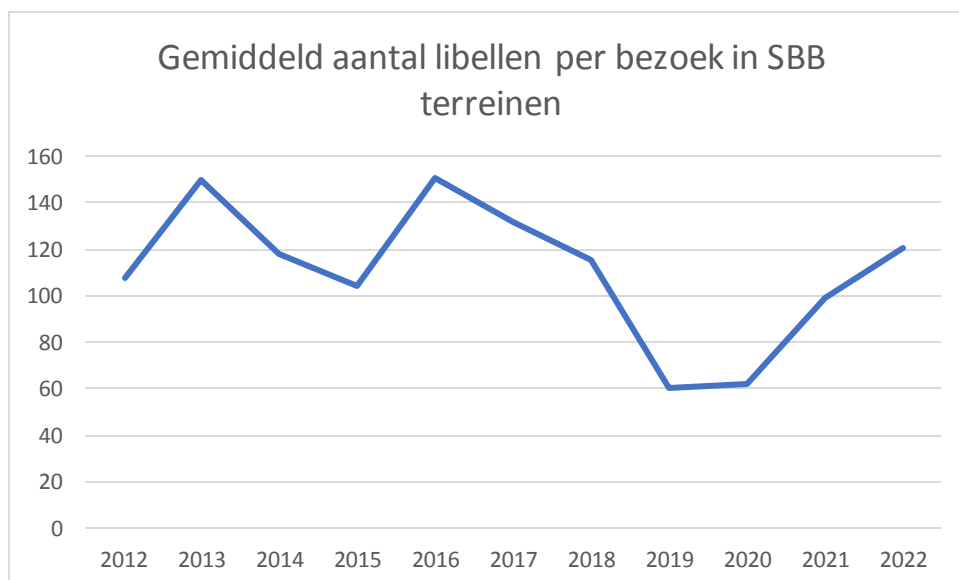
Hottentottenvilla, een wolzwever

● Bij libellen varieert de vliegtijd nogal. Sommige soorten kun je maar enkele weken zien, andere maanden lang. Ook het weer op het moment van inventarisatie (temperatuur, bewolking, windkracht) speelt een rol. Bij slecht weer zijn vlinders en libellen wel aanwezig maar zie je ze minder goed. Aanhoudend slecht weer is echter funest. Trekvlinders zijn er niet alle jaren. Zo waren er dit jaar nauwelijks distelvlinders. Sommige vlinders en libellen hebben hier geen populatie maar kunnen wel als zwerver hier terecht komen, zoals (de naam zegt het al) zwervende heidelibellen en zwervende pantserjuffers, maar ook bijvoorbeeld keizersmantels. En dan hebben we nog de **klimaatverandering waardoor**

warmte minnende soorten geleidelijk ook onze regio bereiken, maar grote droogte rampzalig kan zijn. Kortom, aan de cijfers van een jaar kan niet al te veel waarde worden gehecht. Met die waarschuwing in het achterhoofd kunnen we kijken naar de volgende tabel en figuur.

Tabel 1. Libellen op de Stulp, vanaf 2016 inclusief Nonnenland

	Aantal bezoeken	Aantal libellen	Aantal soorten
2012	22	2370	22
2013	18	2700	22
2014	24	2840	27
2015	23	2400	25
2016	19	2866	23
2017	21	2762	27
2018	17	1957	25
2019	14	842	27
2020	19	1175	25
2021	16	1582	25
2022	14	1683	26

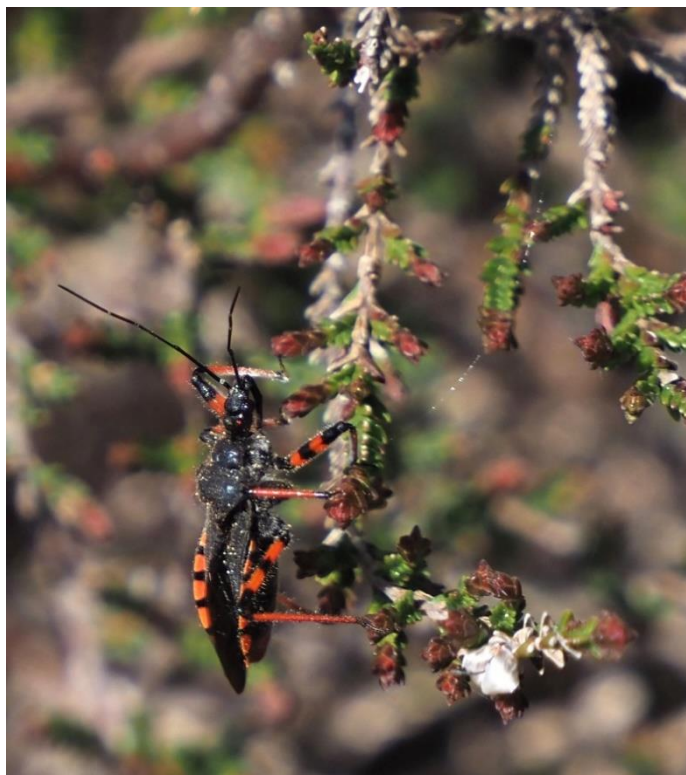
Figuur 3. Aantal libellen per bezoek aan SBB terreinen.

Bijlage 2

Libellen per gebied

Soort	Locatie										Totaal	
	Libellenroute	Baarn - Biezenven	Baarn - Pluismeer	Baarn - Stulpheide	Baarn - Gentianenven	Lage Vuursche - Nonnenland	Soest - Wieksloterweg	Soest - Soesterveen	Soest - Vitens	Soest - De Wiek		
Blauwe glazenmaker	x			1			2	4		1	2	10
Glassnijder				3					1	3		7
Grote keizerlibel			14		3	2	11	2	3	5	6	46
Paardenbijter	x		5			5	14	1		2	17	44
Vroege glazenmaker	x		5				5	2	5	3	5	25
Zuidelijke glazenmaker											1	1
Azuurwaterjuffer		5	25		1	41	237	79	105	101	137	731
Kleine roodoogjuffer	x		2						7			9
Koraaljuffer		6	162		1	12					23	204
Lantaarntje	x	1	62				6	8	40	5	70	192
Tengere grasjuffer							21	1	19		9	50
Variabele waterjuffer	x										2	2
Vuurjuffer	x	4	60		2	64	1	2	11	34		178
Watersnuffel	x		200		1	1			1			203
Smaragdlibel			1							5		6
Bruine winterjuffer		1	7			4	7	19	18	2	1	59
Gewone pantserjuffer									1		1	2
Houtpantserjuffer	x		22			1	38	17	2	4	25	109
Tengere pantserjuffer		2	1		8	100	14	2	2		3	132
Bloedrode heidelibel	x		127			7	26	3	1	10	5	179
Bruinrode heidelibel			14		1	14	30	3	59	2	32	155
Gevlekte witsnuitlibel							1					1
Gewone oeverlibel		2	24		1	1	12	4	3	2	6	55
Noordse witsnuitlibel						20						20
Platbuik			3		2		4		1	2	2	14
Steenrode heidelibel		2	1		6	11	6	1	2	9	2	40
Venwitsnuitlibel						5						5
Viervlek		11	36		2	59	64	7	12	34	16	241
Bruine glazenmaker	x											
Grote roodoogjuffer	x											
		34	775		28	347	499	155	293	224	365	2720
		12	9	21	11	16	19	16	19	17	20	

Als groep zagen we 28 soorten. Daarnaast zag ik op mijn libellenroute 2 soorten. Bij het Gentianenven zagen Thea en Joke nog een tangpantserjuffer. Ook de weidebeekjuffer werd gezien. Dit brengt het totaal op 32 soorten

Geringde roofwants

Bijlage 3

Dagvlinders per gebied

Soort	Locatie											Totaal
	Vlinderroute	Baarn - Biezenven	Baarn - Pluismeer	Baarn - Stulpheide	Baarn - Gentianenven	Lage Vuursche - Nonnenland	Soest - Wieksloterweg	Soest - Soesterveen	Soest - Vitens	Soest - De Wiek		
Geelsprietdikkopje								3	9			12
Groot dikkopje	x	2	5	6	3	1	3	5		11		36
Kommavliner									1			1
Zwartsprietdikkopje	x					2		6	1	10		19
Boomblauwtje			3	2			3		3			11
Bruin blauwtje	x								2			2
Eikenpage												
Groentje				9	4							13
Heideblauwtje					15				19			34
Icarusblauwtje	x							3				3
Kleine vuurvlieder	x		1	5	1	3		1	2	1		14
Atalanta	x		2		1	1	1		1	1		6
Bont zandoogje	x		2			2	8	4	1	10	3	30
Bruin zandoogje	x						79	21	10	8	76	194
Dagpauwoog	x		1	2	2	3		4		2	1	15
Distelvlieder	x			1					2			3
Gehakelde aurelia	x							3			1	4
Heivlieder										10		10
Hooibeestje	x			4						9	2	15
Kleine vos	x					1	3	1			2	7
Citroenvlieder	x	3	7	2	2	6	7	1	11			39
Klein geaderd witje	x		2			6	7		1	5		21
Klein koolwitje	x		1	1	1				1			4
Oranjetipje	x					2	3					5
Landkaartje	x											
Koninginnepage	x											
		5	24	32	30	112	59	33	90	113		498
	19	2	9	9	8	12	11	10	16	11		

Als groep zagen we 24 soorten. Verder zag ik op mijn vlinderroute nog een koninginnepage en landkaartjes. Daarnaast werden door een aantal leden grote vossen, kleine parelmoervlinders, sleedoornpages, een oranje luzernevlieder en een groot koolwitje gezien. Dit brengt het totaal aantal soorten op 31

Houtpantserjuffer: tot volgend jaar!

Jaarverslag 2022 Fotowerkgroep

Dick Nagelhout

● Vrijwel iedere vierde zondag van de maand is de Fotowerkgroep ook dit jaar op safari gegaan in een van de natuurgebieden van Eemland. Eind 2022 telde de groep 30 leden en gemiddeld gaan zo'n 10 fotografen mee. **Een aantal foto's wordt geplaatst op de site van de werkgroep:**

<http://fwg-eemland.pgserve.nl/cpg/>

● Daar zijn ook wat foto's gerangschikt naar thema's zoals bijvoorbeeld de jaargetijden en paddenstoelen. Van de mooiste foto's worden – met dank aan Hans Visser – placemats gemaakt. Deze zijn ook dit jaar verkocht bij kraampjes. Zo stonden we bij de Lentemarkt van Groei en Bloei, de Koningsmarkt, de Lente- en Herfstmarkt van Boerderij Het Gagelgat in Soest en het Cultureel Festival in Baarn. In de Laanstraat passeerden duizenden mensen waarvan honderden onze kraam even aandeden. Het was ook prachtig weer. **We krijgen veel complimenten voor de placemats** en ze vormen een mooie aanleiding voor een praatje over de natuur in de omgeving en het werk van IVN Eemland. Kosten en opbrengsten van de placemats houden elkaar ongeveer in evenwicht.

● Foto's van leden van de werkgroep zijn ook dit jaar weer geplaatst op de website, in de Nieuwsbrief en bij IVN-persberichten. **Maar er kan best nog een ruimer gebruik van worden gemaakt.**

Gezicht op Eemnes. Op oude kaarten heet dit Eemnes-Buiten terwijl Eemnes-Binnen rond het 'dikke kerkje' (de Pieterskerk) is.

Jaarverslag 2022 Natuurwerkgroep Bunschoten

Wim Smeets

Aantal werkgroepleden: 18
Coördinator: Wim Smeets

De werkgroep heeft in **2022** de volgende voornaamste activiteiten ontplooid.

● **Activiteit:** Vogeltellingen bij de Vitens-plasjes aan de Westdijk in 2022. In totaal 6068 vogels geteld, 505 gemiddeld en 88 (vorig jaar 78) soorten. In totaal 162 soorten vanaf 2001. **Wanneer:** elke eerste zaterdag van de maand van 9 tot 10 uur. In april was de 250^e telling waarbij aan de deelnemers een boekje werd uitgereikt over deze 250 tellingen.

Deelnemers gemiddeld: 11 (door corona maatregelen in het begin van het jaar). **Publiciteit:** Kabel-tv Bunschoten (DB/TV, deze zender is er in de loop van het jaar mee gestopt. Nu te zien op de website van De Bunschoter), Lokale Omroep Spakenburg (LOS TV), TV Eemland, Amersfoorts Vogelnet, Utrechts Vogelnet, via e-mail aan bijna 200 geïnteresseerden.

Vogelspotters op de Westdijk bij Bunschoten-Spakenburg, elke eerste zaterdag van de maand tussen 9 en 10 uur.

● **Activiteit:** Het inrichten en onderhouden van de Vebowand Bunschoten. **Wanneer:** Voorjaar: wand voor broeden in orde maken. Tijdens broedseizoen met twee personen elke 7-10 dagen de wand kruidenvrij houden. **Deelnemers:** Joop en Wim. In totaal hebben 279 (vorig jaar 254) paartjes oeverzwaluwen gebroed. Op zaterdag 8 oktober ging het groot onderhoud aan de nestgangen met 15 vrijwilligers. **Publiciteit:** De Bunschoter, Lokale Omroep Spakenburg (LOS TV).

● **Activiteit:** De inventarisatie van steenuilen binnen de gemeente. **Wanneer:** 11 maart, daarna om privéredenen niet meer. **Deelnemers:** Joop en Wim. **Publiciteit:** De Bunschoter

● **Activiteit:** Onderhoud van zangvogelnestkasten in en rondom parkje Vivaldiweg/Bachlaan. In totaal 19 nestkasten waarvan er 8 waren bezet in het broedseizoen. **Wanneer:** 29 oktober. **Deelnemers:** Joop en Corinne. **Publiciteit:** De Bunschoter.

● **Activiteit:** Onderhoud van het informatiebord met het resultaat van de maandelijkse vogeltellingen bij de telplaats op de Westdijk, direct langs de weg. Wim maakt in plastificeert de info en Hayo hangt deze op.

● **Activiteit:** Het maken, aanbrengen, onderhouden en controleren van nestkasten voor steen- en kerkuilen en torenvalkennestkasten (in totaal 46 uilennestkasten en 9 torenvalkennestkasten). Dit jaar waren weinig uilennestkasten bezet en waren er weinig jonge uilen in deze nestkasten door gebrek aan muizen. De torenvalken deden het later en beter, 9 nestkasten, 7 bezet en 33 uitgevlogen jongen. **Deelnemers:** Hayo, Alexander en Wim. **Wanneer:** gedurende het hele jaar. **Publiciteit:** De Bunschoter en Lokale Omroep Spakenburg (LOS-TV).

● **Activiteit:** Vlinderwandeling in Laakzone B, gelegen tegenover de Vebowand Bunschoten. **Wanneer:** De wandeling ging dit jaar (en volgende jaar?) niet door vanwege ziekte van Gerrit en verhuizing van Peter (naar Texel).

De steenuilenkast hangt hoog, dus zijn er twee ladders nodig.

Jaarverslag 2022 werkgroep Kwekerij/Boomgaard Paleis

Wim Kok

Een historische plek met duurzame kweek van voedsel en bloemen.

Open dagen / educatie

- In 2022 waren er 17 open dagen voor publiek, van april t/m oktober (11 tot 16 uur); daarbinnen was de zomeropenstelling – met bloemenpluk - van begin juli tot begin september op alle zaterdagen en tweemaal op een zondag (11 tot 15 uur).
- Altijd waren er 1 of meer activiteiten, dikwijls ook voor kinderen. Altijd werd de speurtocht (met vraag/antwoord voor jong en oud) uitgezet. Deze speurtocht en extra educatieve informatiekaarten zijn door Els uitgebreid en aangepast. De schaapsherders zijn slechts 1x geweest, in het voorjaar. In september was er Fête de la Nature met extra activiteiten, zoals een mobiele jukebox (er was 'concurrentie' van het Baarns Cultuurfestival; daar willen we komend jaar in participeren).
- De open dagen werden goed bezocht, van 70 tot 400 personen per dag, afhankelijk van het weer, de publiciteit en andere activiteiten in de regio. Zij waren een goede promotie voor IVN en Paleis Soestdijk.
- Door verkoop van vooral gifvrije plukbloemen, maar ook wat planten, fruit (vooral appels) en noten is er ongeveer €1800,- verdiend (inclusief €100,- donatie). Dit wordt geheel besteed aan de kwekerij.
- Er waren ook bezoeken met rondleiding van besloten groepen: in samenwerking met MeyerBergman Erfgoed Groep (MBEG) en Herenboeren: vertegenwoordigers provincie/gemeente en andere relaties van MBEG, Smaakmuseum(2x). Op initiatief van IVN: Netwerk Drunen, Groei & Bloei Soest, MAVO Griffland College (2x).

Bloeiende 'Appelpunt' met gedoneerd bankje.

Vernieuwing

- Er zijn 5 (knot)wilgen geplant achter de beukenhaag langs de Praamgracht. Er is een opening in de beukenhaag naar het achterste vak gemaakt met houtsnipper pad. Daarlans zijn bessenstruiken geplant. Er is een extra takkenril gemaakt.
- Er zijn enkele heesters en inheemse bloeiplanten geplant bij het grote informatiebord bij de ingang. Dit levert een veel mooiere entree op.
- Het Paleis heeft vooraan en achteraan bij de kwekerij 2 nieuwe zelf gemaakte afsluitbare toegangshekken geplaatst.
- Aan de straatzijde van het Appelhuis is een nieuwe puntvormige (bloemen)tuin gecreëerd, de 'appelpunt'. De paden lopen nu aan weerszijden. Daarin is voor het Appelhuis een gesponsorde houten bank geplaatst.
- Het Appelhuis zelf is aangevuld met 3 identieke vitrinekasten, een lage metalen kast en extra stoelen.
- Er is een groot **insectenhotel** gemaakt m.b.v. pallets, dakpannen en diverse andere materialen.
- De kwekerij is goedgekeurd door de Egelopvang Midden Nederland in Huizen voor opvang van egels. **Drie egelhuizen en een voederhuis zijn geplaatst.** In de Praamgracht is een uitklimpunt gemaakt (een 2^e volgt). De eerste egels (moeder en 4 jongen) zijn uitgezet.
- Er is een start gemaakt met de **uitvoering van het inrichtingsplan voor het achterste vak** (2000 m²), dus met de nieuwe moestuin/wilde bloementuin en boomgaard. Tevens, meer vooraan, met een nieuwe bessen tuin (10x 10m) met een halfhoge haag rondom. Hiervoor is subsidie verkregen van KIEM van €4200,-. Dit plan wordt in april 2023 afgerond.
- Rond de walnotenboom in het achterste vak is een mooie **boombank** (van Marktplaats) geplaatst. Tevens is een trellis van 2 metalen obelisk (2,60m hoog) via Marktplaats aangeschaft. Er wordt een mooie plek gezocht, waarna er 2 klimplanten in worden gezet.

- Voor 'Meer bomen nu' is bij de boomgaard dichtbij de straat een hub gemaakt, d.w.z. een opslag- en uitgifteplek voor elders geoogste inheemse zaailingen. Een deel van deze jonge boompjes en struiken is door de vrijwilligers geplant in het bosgebied achter het Paleis.
- De 3 grote informatieborden worden in 2023 aangepast.

Onderhoud

- De **broeihoop voor ringslangen** is in april opnieuw opgezet. In oktober zijn 67 uitgekomen eieren gevonden.
- Fruitbomen zijn gesnoeid. De jongere bomen zijn met gaas beschermd, zodat schapen geen schade kunnen aanrichten. Er is bladaarde onder de bomen verspreid. Maaibeleid moet wederom met Paleis worden afgestemd.
- Met houtsnippers, die na een storm verkregen zijn van het Paleis, zijn veel paden en doorgangen verbeterd.
- Er zijn inheemse struiken en fruitbomen bijgeplant. Ook de heestertuin is aangevuld.
- Er zijn wilde bloemen gezaaid rond fruitbomen in de boomgaard en in de wilde bloementuin tussen 2^e toegangshek en Appelhuis/blokhut; daar is gras verwijderd.
- De bloemenpluktuin is verbeterd. Er is gezaaid, geplant en gewied. Op 2 plekken is m.b.v. William lathyrus langs klimtouw gezaaid. Voor de pluktuin is een plan voor 2023 gemaakt.
- De kruidentuin en (kleine) moestuin zijn op orde gebracht. **De moestuin wordt verplaatst naar het achterste vak en vergroot.** Een plan is gemaakt. De samenwerking met het Smaakmuseum wordt opgestart. Ook voor verbetering van de kruidentuin is een plan gemaakt.
- De bessen/bramen/frambozentuin is geschoond en gesnoeid. Idem de 2 druivenrijen.
- De 4 rijen laagstam fruitbomen zijn geschoond en gesnoeid. Er zijn palen met draad geplaatst om de boompjes op te binden.
- De notentuin is geschoond en licht gesnoeid.
- Er is gestart met het bruinrood schilderen van de blokhut; de voorzijde is gereed.
- Veel Japanse duizendknoop is regelmatig verwijderd t.b.v. uitputting.
- Regelmatig is zwerfafval rond de ingang verwijderd.

Overig / relaties

- De relatie met medewerkers en vrijwilligers van het Paleis is goed en plezierig.
- Onze vrijwilligersgroep is gegroeid in omvang (tot 22 personen) en werkt in goede sfeer samen. Er zal een team worden gevormd van coördinatoren van tuindelen/activiteiten, wat communicatie en besluitvorming makkelijker moet maken.
- Er is al enige samenwerking met de Herenboeren (beperkt gebruik toilet en kraan; ontvangst poot-prei, uitwisseling dahlia's e.d.). Kan worden uitgebreid.
- Relatie met Smaakmuseum v.w.b. de moestuin moet nog ontwikkeld worden.

Vooruitblik/wensen

- Goede met vrijwilligers en met Paleis afgestemde planning van open dagen (en tijden). Niet meer dan 1 open dag per weekend (afwisseling za en zo). Plan volgt in februari.
- Educatieve activiteiten voor vrijwilligers en belangstellenden. Bijvoorbeeld workshops (enten, stekken, snoeien, beheer boomgaard, fermenteren, etc.). I.v.m. droogte een wormenbak met kriebelbeestjes voor kinderen. Zomeravond rondleidingen (eventueel met thema's met IVN deskundigen). Volle maan wandeling.
- Betere afspraken met de schaapherders v.w.b. rol bij open dagen (ook schaaप्sscheren, viltten e.d.?)
- Voortzetting publiciteit, graag met ondersteuning van communicatieteam MBEG.
- Meer natuurlijke houten bewegwijzering voor de tuindelen (met ingebrande letters). Eventueel bordjes met op natuur gebaseerde gedichten.
- Betrokkenheid van cursisten van de lopende IVN Natuurgidsen opleiding (stages, project).
- Voortzetting schilderwerk blokhut.
- Betere zaai middelen (grondpers e.d.). Betere oogst-informatie op krijtbord. Betere uitgifte- of verdeelplek voor groente (en fruit) in het Appelhuis.
- Biodiversiteit: Een bijenburcht in het achterste vak. Meer nestkastjes. Weer broeihoop voor ringslangen. Tweede uitklimpunt (egels, amfibieën) in Praamgracht.
- Beter watergebruik:
 - Een handmatige waterpomp met slang voor de Praamgracht in het achterste vak (circa €300,-).
 - Een verbeterde dakgoot met 3 regentonnen aan/naast de oude kas (circa €400,-).
- Extra picknicktafels en bankjes. Sponsors zoeken.
- Langere termijn: Electra in het Appelhuis, mits MBEG daaraan wil meewerken. Idem schilderen van het Appelhuis (met name ook binnen).

Flora en fauna in De De Meent/Jachthuislaan

Jaap van den Berg

● Al tientallen jaren inventariseer ik heel Soest op de flora & fauna met nadruk De Meent/Jachthuislaan. Voor een paar weken geleden zijn David en ik op bezoek geweest na uitnodiging bij wethouder Karin Scholten. **Aan haar hebben wij de lijst overhandigd De Meent/Jachthuislaan en ze was onder de indruk van de inventarisaties.** Vanuit volkstuinvereniging 't Nut hebben we de intentie om een lezing te geven in het najaar naar aanleiding van deze inventarisatie. Uiteraard nodigen we uit de bewoners de Meent, Soestdijk Natuurlijk en de Herenboeren uit. (Voor dit gebied zijn omstreken woningbouwplannen, Pvd).

● Naar mijn mening heeft deze omgeving:

de grootste biodiversiteit in de gemeente Soest

In het gebied tussen de Jachthuislaan en Koninginnelaan is aanwezig:

De grootste populatie huismussen van Soest

De grootste populatie huiszwaluwen van Soest

De grootste populatie zeldzame lookmaskerbijen

**De grootste populatie
tronkenbijen**

● Er zijn vele soorten vogels aanwezig waarvan onder andere:

Buizerd, Sperwer, Havik, IJsvogel - vooral bij de poel hoek Jachthuislaan - Appelvink, Boerenzwaluw - bij de Willemsheuvel en meerdere schuren Koninginnelaan - Bosuil - al jaren aanwezig in holte beukenboom aan de Park Vredenhof, Gierzwaluw die al jaren broedt aan de Koninginnelaan, Putter, Groenling, Grote bonte Specht, de zeldzame roze Spreeuw die 2 jaren aanwezig is geweest, Tapuit en Groene specht.

Sperwer vrouwtje. Foto Wim Smeets

....en verder

Jaap van den Berg

- Voor twee weken geleden ben ik op uitnodiging van de projectleider van de bouw van de nieuwe Gerard Walle van de gemeente Soest op bezoek geweest. Ze zijn akkoord gegaan met mijn plan om een **bijenburcht van 5 meter breed** te plaatsen in de hoek van de parkeerplaats. Dit als compensatie voor de grote populatie grijze zandbij en pluimvoetbij die nu in dit gebied voorkomt.

- Op 5 en 6 april ga ik alle basisscholen in Soest en Soesterberg langs om aan alle leerlingen en onderwijspersoneel een zakje bloemzaad te overhandigen in verband met de Nationale Zaaidag 22 april (ongeveer 3500 stuks). Dit is een samenwerking met de Bijenstichting. Ook ontvangen ze een prachtig trespabordje (zie foto) en een bijenhotelletje, posters, brochures, educatiefilmpje enzovoorts. Inmiddels hebben Stichting Vrienden van de Eng en Soestdijk Natuurlijk zich ook aangemeld voor deze dag.

Bijenhotel voor AV Pijnenburg

- Binnenkort ga ik bij AV Pijnenburg de ecocheck doen. Zijn ontvangen ook een trespabordje en een eigen gemaakt bijenhotel (zie foto boven). Het sportpark staat zeker nummer 1 in Soest wat biodiversiteit betreft!

- Op 13 mei is de officiële opening van het **trespabordje in de bijentuin in onze volkstuin 't Nut**. Aansluitend geef ik een workshop bijenhotel maken.

- Overigens heb ik ook weer mijn oude passie opgepakt: de **maandelijke wintertellingen van watervogels in de polder van Soest** voor Sovon (zie kaartje hiernaast).

- Als laatste mededeling: op 1 juli ga ik met vervroegd pensioen! Op 15 oktober loop ik mijn allerlaatste marathon in Amsterdam, in 1983 heb ik daar mijn eerste marathon gelopen dus 40 jaar later!

Jaarverslag 2022 van de werkgroep Excursies

Corry Heus

- Op zaterdag 26 maart vertrokken we met 15 deelnemers naar buitenplaatsen aan de Vecht in Maarsse en Breukelen, om aldaar de stinzenplanten te zien bloeien en groeien.
- Na de ontvangst met koffie en thee in het koetshuis van buitenplaats Goudestein hebben we met een gids rondgewandeld in de parken van buitenplaatsen in Maarsse, Goudestein en Doornburgh er naast alle flora ook veel over de geschiedenis de buitenplaatsen vernomen.
- Daarna naar de Commelinhof in park Vechtenstein waar al jaren een stinzentuin is die sinds de 90'er jaren onderhouden wordt door vrijwilligers van het IVN Vecht en Plassengebied die ons een rondleiding door de tuin gaven.
- 's Middags stond het park van Kasteel Nijenrode op het programma waar een gids ons al opwachtte, ook daar waren veel stinzenplanten te vinden en hoorden we verhalen over het kasteel en het park.

De krokus is een stinzenplant. Het woord stinzenplant komt van het Friese woord stins, dat stenen huis betekent. Er wordt een versterkt en met stenen gebouwd huis mee bedoeld. Dit waren de woningen van adellijke of aanzienlijke heren, die dikwijls landgoederen bezaten. Stinzenplanten zijn in de regel voorjaarsbloeiers met opvallende bloemen. Deze planten zijn lang geleden van buiten Nederland aangevoerd en aangeplant om te verwilderen en hebben weten stand te houden.

- Door de heftige storm die wat weken ervoor over Nederland raasde konden we aanschouwen dat er ook in de parken van de buitenplaatsen veel schade was aangericht, er prachtige oude bomen ter aarde waren gestort en in sommige delen van de parken niet gelopen kon worden doordat er nog veel opgeruimd moest worden en paden niet toegankelijk waren.
- Het was een mooie dag met natuur en cultuur met daarbij ook genoten van het voorjaarszonnetje daar langs de Vecht.
- De najaarsexcursie naar het Leersumse Veld hebben we uiteindelijk niet rond kunnen krijgen ondanks alle moeite en tijd die er al ingestoken was en is nu doorgeschoven naar 24 juni 2023.